

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره هفتاد و هفتم - ۵ تا ۱۱ دی ۱۴۰۰

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی
۱۲ دی ۱۴۰۰

۷۷

بنام خداوند جان و آفریننده

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره هفتاد و هفتم - ۵ تا ۱۱ دی ۱۴۰۰

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۷۷

مرکز توانمندی سازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۱۲ دی ۱۴۰۰

فهرست مطالب

- درآمد: از اتخاذ تا ارزیابی سیاستهای تضاد منافع..... ۲
- مطالبه جامعه ایمنی شغلی برای شناسایی مسیرهای ایجاد تعارض منافع..... ۶
- تعارض منافع مانع اجرای نظام تعرفه گذاری در خدمات پرستاری..... ۶
- پیگیری تعارض منافع در حوزه غذا و دارو در اتاق تهران..... ۷
- تعارض منافع وزارت بهداشت مانع افزایش ظرفیت پزشکی..... ۷
- ایجاد مشکل برای بازرسین نظام مهندسی با بخشنامه تعارض منافع..... ۸
- تعارض منافع، در ساختار جدید وزارت صمت برطرف نمی شود..... ۸
- بخشنامه تعارض منافع نظام مهندسی ساختمان قابلیت اصلاح دارد..... ۹
- «بهداشت و درمان» زیر تیغ تعارض منافع..... ۹
- بخشنامه تعارض منافع آموزش و پرورش در تمام سطوح مدنظر قرار گیرد..... ۱۰
- صندوق های بازنشستگی و تضاد منافع بین نسلی..... ۱۰
- تعارض منافع در وزارت صمت: مالکیت، تنظیم گری، تعرفه گذاری!..... ۱۱
- تعارض منافع در صدور مجوز مدارس غیردولتی حذف می شود..... ۱۱
- بررسی اصلاح مصوبه مدیریت تعارض منافع در شهرداری تهران..... ۱۲
- تحلیل فضای مجازی: تعارض منافع؛ مسئله ای مغفول در برخی رویه های نهادی..... ۱۳

درآمد: از اتخاذ تا ارزیابی سیاست‌های تضاد منافع پیشنهاداتی برای تدوین و اجرای سیاست‌های تعارض منافع در سازمان‌ها

افسانه شرکت

هدف سیاست‌های تضاد منافع به حداقل رساندن تأثیر منافع ثانویه در همه اقدامات و کمک به حفظ اعتماد عمومی به سازمان است. اتخاذ سیاست مدیریت تضاد منافع تنها شروع مسیر است. حتی جامع‌ترین سیاست‌ها هم اگر به درستی اجرا نشوند بی‌اثر خواهند بود. آموزش، رهبری و ارتباطات از مهمترین مواردی هستند که باید در اجرای سیاست مدیریت تضاد منافع در نظر گرفت پاسخ به تخلفات در هر سطحی، یکی از اقدامات قاطع در راستای پایبندی به سیاست تعارض منافع است. سنجش اثربخشی این سیاست نیز مستلزم نظارت و ارزیابی مستمر است. این موضوع چیزی بیش از نظارت بر تضاد منافع فردی بلکه نظارت بر سیاست و فرایندهای کلی است.

سیاست‌گذاری واژه‌ای است که با حکومت، دولت، جامعه، و مسائل عمومی آن‌گره خورده و تداعی کننده اقدام دولت در اداره صحیح امور عمومی است. این اقدامات می‌توانند به شکل قوانین، اقدامات نظارتی، اولویت‌های تأمین مالی و غیره در رابطه با موضوع معینی باشند که توسط یک نهاد دولتی یا نمایندگان آن اعلام می‌شود. از زمانی که سیاست‌گذاری به عنوان یک پارادایم جدید در جهان مطرح شده است، تقریباً چهار دهه می‌گذرد. به طور کلی یک سیاست عمومی از سه مرحله تشکیل شده است: اتخاذ سیاست، اجرای سیاست و ارزیابی سیاست.

در اتخاذ سیاست‌های عمومی سه رویکرد نظری مجزا را می‌توان در نظر گرفت: رویکرد از بالا به پایین (Top-down) که تأکید اصلی آن بر توانایی دولت مرکزی در اتخاذ و اجرای سیاست است. رویکرد از پایین به بالا (Bottom-up) که در آن بروکرات‌های محلی بازیگران اصلی اتخاذ سیاست هستند و نهایتاً رویکرد ترکیبی (Hybrid) که با ترکیب عناصر رویکردهای از بالا به پایین و از پایین به بالا و سایر مدل‌های نظری بر شکاف‌های سیاست‌گذاری دو رویکرد قبل فائق آمده است.

اجرای سیاست عبارت است از انجام یک تصمیم سیاسی، قضایی در راستای قانون. مرحله اجرای سیاست‌های عمومی از اهمیت خاصی برخوردار است، چراکه مرحله اجرا می‌تواند منجر به شکست بهترین سیاست‌ها و قوی‌ترین مدیران شده و سنگین‌ترین هزینه‌ها را برای بخش عمومی به دنبال داشته باشد. اجرای سیاست‌ها به عنوان مرحله‌ای متمایز در فرایند سیاست‌گذاری عمومی نشان می‌دهد چگونه ایده‌های سیاستی، اهداف و انتظارات به اقدام و عمل برای حل مشکلات و بهبود شرایط اجتماعی تبدیل می‌شوند. پس از اجرای سیاست‌های عمومی، باید نتایج آن را مورد ارزیابی قرار دهیم تا اطمینان یابیم که اهداف و رسالت‌های مورد نظر تحقق یافته است. در تعریفی مفصل، ارزیابی عبارتست

از سنجش اثربخشی کلی یک برنامه ملی در برآورده ساختن اهدافش یا ارزشیابی اثربخشی نسبی دو یا چند برنامه در برآورده ساختن اهداف مشترکشان. ارزیابی اگر به درستی انجام گیرد به بهبود برنامه عمومی کمک کرده و فرآیند اجرا را دائماً اصلاح می‌کند. حال با مقدمه‌ی کوتاهی که در خصوص فرایند سیاست‌گذاری عمومی بیان کردیم، در ادامه تلاش می‌کنیم این فرایندها را برای سیاستی همچون مدیریت تعارض منافع مورد بررسی قرار داده و پیشنهادهای ارائه نماییم.

هدف سیاست‌های تضاد منافع به حداقل رساندن تأثیر منافع ثانویه در همه اقدامات است. فرض چنین سیاستی آن نیست که در حرفه‌ای خاص لزوماً سود مالی بر قضاوت اثرگذار است یا فرد قرارگرفته در موقعیت تعارض منافع فردی غیراخلاقی است. بلکه این سیاست‌ها فرض می‌کنند در برخی شرایط این خطر وجود دارد که تصمیمات به طور نابجا تحت تأثیر ملاحظات ناصواب قرار گیرند. عموماً هدف دوم از اتخاذ سیاست‌های تضاد منافع که کمک به حفظ اعتماد عمومی به سازمان است، کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد اما اهمیت کمتری از هدف اول ندارد. هنگامی که یک سیستم (یا سازمان) بگونه‌ای عمل می‌کند که منجر به بی‌اعتمادی شود عواقب آن نه‌تنها بر کل جامعه تأثیرگذار است بلکه می‌تواند منبع بی‌اعتمادی باشد و اثرات چنین بی‌اعتمادی ممکن است بسیار گسترده و آسیب‌زا باشد. باید هوشیار بود، اگر اعتماد عمومی تضعیف شود ممکن است بازگرداندن آن دشوار باشد. به طور خیلی کلی سه معیار اصلی را برای هر سیاست تعارض منافع می‌توان برشمرد: معیار تناسب (Proportionality)، شفافیت (Transparency) و انصاف (Fairness).

معیار تناسب مستلزم کارآمدی، مؤثر بودن سیاست‌ها در مدیریت تعارض منافع به شیوه‌ای پیشگیرانه و اصلاحی است. قوانین و رویه‌های پیچیده صرفاً به موانع بروکراتیک تبدیل می‌شوند. معیار تناسب باید در نحوه برخورد با موقعیت‌های تعارض منافع فردی و سازمانی نیز رعایت شود. در اجرای سیاست‌های تعارض منافع شفافیت ضروری است. سیاست‌های شفاف به زبانی روشن و ساده همراه با توضیحات و اطلاعات ضروری باید در دسترس همگان باشند، چه افرادی که شامل آن هستند و چه سایر ذی‌نفعان از جمله مردم. شفافیت برای اجرای عادلانه سیاست‌ها ضروری است. اصل انصاف مستلزم رفتار مشابه برای افرادی است که در موقعیت‌های مشابه قرار دارند و رفتار متفاوتی برای افرادی که در موقعیت‌های متفاوت هستند. این اصل حداقل دو مفهوم برای اعمال سیاست‌های تعارض منافع دارد. اول - این سیاست‌ها باید برای همه کارکنان یا اعضای یک سازمان که تصمیماتی برای سازمان می‌گیرند یا تأثیر قابل توجهی بر این تصمیمات دارند اعمال شود. دوم - سیاست‌ها و رویه‌های تضاد منافع باید برای افراد در نقش‌های مختلف متفاوت باشد. برای یک دانشجوی پزشکی موضوع پذیرش یک نهار کاری از طرف یک شرکت دارویی تعارض منافع است، برای یک رهبر ارشد موضوع ممکن است عضویت در هیئت مدیره یک شرکت تولیدکننده محصولات پزشکی باشد. با این توضیحات به نظر می‌رسد رویکرد ترکیبی در اتخاذ سیاست‌های تعارض منافع از آنجایی که تمامی اجزای یک سازمان را درگیر سیاست خواهد کرد مناسب‌تر از دو رویکرد دیگر باشد.

اتخاذ سیاست مدیریت تضاد منافع تنها شروع مسیر است. حتی جامع‌ترین سیاست‌ها هم اگر به درستی اجرا نشوند بی‌اثر خواهند بود. اصولاً اجرای هر نوع سیاستی از آن جمله یک سیاست تعارض منافع در لایه‌های میانی و پایینی هر سیستم انجام می‌شود. آموزش، رهبری و ارتباطات از مهمترین مواردی هستند که باید در اجرای سیاست مدیریت تضاد منافع در نظر گرفت. آموزش مداوم بخش جدایی‌ناپذیر اجرای یک سیاست مدیریت تعارض منافع است. سازمان‌ها ممکن است آموزش اجباری را برای مدیران و همچنین کارکنان یا پیمانکاران درگیر با موقعیت‌های پرریسک (مانند استخدام، تدارکات، اعطای مجوز و مدیریت قرارداد) در نظر بگیرند. در حالی که آموزش برای همه کارکنان مطلوب است اما همیشه عملی و امکان‌پذیر نیست. می‌توان آگاهی کارکنان را از طریق روش‌های دیگر ارتباطات مانند ویدئوهای کوتاه، خبرنامه‌های سازمانی، منشورهای اخلاقی و سایر وسائل ارتباط جمعی در سازمان افزایش داد.

نقش رهبری در سازمان برای اجرای الگوی سیاست تعارض منافع اساسی است. برای همه درون یک سازمان باید روشن باشد که رهبران ارشد از این سیاست حمایت کرده و به آن پایبند هستند. یکی از اقدامات قاطع در راستای پایبندی به سیاست تعارض منافع پاسخ به تخلفات در هر سطحی بخصوص سطوح بالای مدیریتی است. این پایبندی باید در آنچه رهبران و مدیران می‌گویند و رفتار می‌کنند کاملاً مشخص باشد. وجود یک مدیر ارشد به عنوان فردی برای راهنمایی و بحث در خصوص مسائل تعارض منافع می‌تواند اجرای سیاست را تقویت کند. باید به این نکته دقت کرد که انواع بسیاری از موقعیت‌های تعارض منافع وجود دارد و به ندرت این موقعیت‌ها قطعی و ثابت خواهند بود. به همین دلیل هر سازمان به نوعی کمیته نظارتی، شخص یا هیئت بازبینی نیاز دارد تا در هر موقعیتی تصمیمات نهایی را اتخاذ کرده و تعیین کند آیا یک اقدام تضاد منافع است یا خیر؟

مورد آخر ارتباطات است. وجود یک استراتژی مؤثر ارتباطی برای حمایت از اجرای سیاست تعارض منافع ضروری است. این ارتباط باید در بردارنده مواردی همچون نحوه کارکرد و محل دریافت اطلاعات، ارتباطات هدفمند با کارکنان سازمان و نیز یادآوری مسئولیت‌های افراد در مواقع حیاتی مانند شروع یک پروژه یا فعالیت عمومی، تدارکات یا استخدام باشد. سنجش اثربخشی یک سیاست مستلزم نظارت و ارزیابی مستمر است. این موضوع چیزی بیش از نظارت بر تضاد منافع فردی بلکه نظارت بر سیاست و فرایندهای کلی است. توصیه می‌شود این نوع نظارت بر عهده دیوانی فراقوه‌ای، مستقل و غیرقضایی باشد. همچنین برای نظارت و ارزیابی حسن اجرای قوانین می‌توان از سوت‌زن‌ها نیز به عنوان ابزاری برای شناخت موقعیت‌های جدید تعارض منافع و البته افزایش اعتماد عمومی نیز استفاده کرد.

منابع

- Implementing and Evaluating Your Conflict of Interest Policy and Processes (2018), Victorian Public Sector Commission.
- Conflict of Interest in Medical Research, Education, and Practice (2009), Institute of Medicine (US) Committee on Conflict of Interest in Medical Research, Education, and Practice.

گزیده اخبار، تحلیل‌ها و گزارش‌های هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

❖ یوسف نوری، وزیر آموزش و پرورش خبر داد که تعارض منافع در صدور مجوز مدارس غیردولتی حذف می‌شود.

❖ احمدحسین فلاحی، عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس گفت: بخشنامه تعارض منافع در دوره گذشته برای معاونان آموزش و پرورش اجرا شد اما باید در تمام سطوح از جمله استان‌ها اجرا شود.

❖ علیرضا نادعلی، سخنگوی شورای شهر تهران از بررسی طرح اصلاح مصوبه مدیریت تعارض منافع در شهرداری تهران در جلسه مورخ ۱۲ دی شورای شهر تهران خبر داد.

❖ محمد میرزابیگی، رئیس کل سازمان نظام پرستاری ایران اظهار داشت: عدم اجرا شدن تعرفه‌گذاری خدمات پرستاری و نظام ارجاع بعد از ۱۴ سال به سبب تعارض منافع است.

❖ در نشست مشترک روسای اتاق‌های بازرگانی و اعضای تشکل‌ها و فعالان بخش خصوصی با معاون طرح و برنامه وزارت صمت ساختار سازمانی جدید وزارت صمت از منظر عدم رفع تعارض منافع مورد نقد فعالان اقتصادی قرار گرفت.

❖ جامعه ایمنی شغلی و بهداشت حرفه‌ای در نامه‌ای به رئیس جدید مرکز سلامت محیط و کار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواستار شناسایی مسیرهای ایجاد تعارض منافع در این مرکز شد.

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی - ۱۲ دی ۱۴۰۰

مطالبه جامعه ایمنی شغلی برای شناسایی مسیرهای ایجاد تعارض منافع

جامعه ایمنی شغلی و بهداشت حرفه‌ای - ۴ دی ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

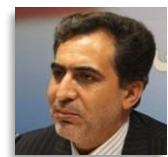
جامعه ایمنی شغلی و بهداشت حرفه‌ای در نامه‌ای به رئیس جدید مرکز سلامت محیط و کار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواسته‌های صنفی خود را برشمردند. آنها ابراز امیدواری کردند تا جندقی نسبت به اصلاح و تغییرات بنیادی در مسیرهای اشتباه پیموده شده در سال‌های قبل که این «جایگاه خطیر و تاثیرگذار» را به کانون تعارضات منافع، ترک فعل‌ها و تناقضات قانونی مبدل ساخته بود، اقدام کند. در یکی از بندهای این نامه مطالبه شناسایی مسیرهای ایجاد تعارض منافع توسط مرکز سلامت محیط و کار وزارت بهداشت مطرح شده است: «شناسایی مسیرهای ایجاد تعارض منافع، رانتخواری و ویژه خواری در مرکز سلامت از طریق بررسی روند شکل‌گیری و ماهیت و اهداف دفاتر و شرکت‌های ایجاد شده ارائه دهنده خدمت در حوزه بهداشت محیط و بهداشت حرفه‌ای و مسدود نمودن آن‌ها و بررسی دستورالعمل‌ها و آئین‌نامه‌هایی که زمینه ویژه خواری، انحصارطلبی و تعارض منافع را فراهم می‌آورد.»

✎ [خبرگزاری ایلنا](#)

تعارض منافع مانع اجرای نظام تعرفه‌گذاری در خدمات پرستاری

محمد میرزاییگی (رئیس کل سازمان نظام پرستاری ایران) - ۵ دی ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

ما برای بیماری‌های مزمنی که تقریباً بیش از شصت درصد بیماران را شامل می‌شود و بیش از پنجاه درصد تخت‌های بیمارستانی را اشغال می‌کنند، راهکاری داریم که در صورت تعرفه‌گذاری خدمات پرستاری این بیماران نیاز نیست به بیمارستان بروند، چراکه خدمت را به منزل آن‌ها می‌فرستیم و دیگر بیمار حق اقامت در بیمارستان را نمی‌دهد. لذا، بیمار از هزینه‌های گزاف ویزیت و خدمات پرستاری بیمارستان‌ها نجات پیدا می‌کند. اما اینکه چرا بعد از چهارده سال اجرانشده، به خاطر تعارض منافع است. تعارض منافع باعث می‌شود این اتفاق نیفتد. اگر الان آن ۲۹۰ خدمت مشترک به اسم پرستار ثبت شود ارزان‌تر حساب می‌شود، ولی درآمد عده‌ای کم می‌شود. اگر ما به فکر مردم، بودجه نظام سلامت و بیت‌المال هستیم، باید قانون تعرفه‌گذاری و مکمل آن اجرای طرح مراقبت در منزل و پرستاری جامعه‌نگر، یعنی نجات‌دهنده سیستم بهداشت درمان کشور در حوزه تخصصی را اجرایی کنیم. اگر سیستم ارجاع در کشور پا بگیرد و هم‌زمان تعرفه‌گذاری خدمات پرستاری و مراقبت در منزل و پرستاری جامعه‌نگر شکل بگیرد، هزینه‌های نظام سلامت مردم هدفمند و ساماندهی می‌شود، مگر کسی که خدای ناخواسته نیاز به عمل جراحی یا مشکل حادی داشته باشد که باید به بیمارستان برود. با این همه پلتفرم‌های مجازی و با امکاناتی که الان هست، می‌شود به صورت آنلاین خدمات داد. اگر همین الان در سیستم نظام پرستاری ما خدمات آنلاین فعال شود طبیعتاً مردم سودش را می‌برند. علت اجرانشدن نظام تعرفه‌گذاری فقط نبودن اراده و تعارض منافع است. این دو باعث شده که چهارده سال اجرا نشود.

✎ [پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله خامنه‌ای](#)

پیگیری تعارض منافع در حوزه غذا و دارو در اتاق تهران

روزنامه اعتماد - ۶ دی ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

محمود نجفی عرب، رئیس کمیسیون اقتصاد سلامت اتاق بازرگانی تهران به مباحث جلسه پیشین این کمیسیون که با حضور رئیس سازمان غذا و دارو برگزار شد، اشاره کرد و گفت که حل موضوع تعارض منافع در حوزه سلامت به ویژه در سازمان غذا و دارو از اولویت های اصلی کمیسیون بوده و در این راستا اصلاح ساز و کارهای حاکمیتی سازمان غذا و دارو و تدوین اساسنامه این سازمان در حال پیگیری است. نجفی عرب با اشاره به بررسی طرح مدیریت تعارض منافع در مجلس، بر ضرورت انعکاس نظرات کمیسیون در حوزه سلامت تاکید کرد، سپس سایر اعضا و مهمانان به ارائه نظرات خود در این خصوص پرداخته و مطالعه الگوهای مطرح کشورهای دیگر در حوزه غذا و دارو از جمله FDA را راهگشا دانستند.

حمیدرضا محمدی به نمایندگی از فدراسیون اقتصاد سلامت ایران، با ارائه گزارشی در خصوص تضاد منافع در حوزه سلامت، راهکارهای عمومی مدیریت این پدیده را در سه سطح فراتر از نظام سلامت، سطح کلان و سطح عملیاتی نظام سلامت معرفی کرد. او همچنین الزامات و اقتضائات مبارزه با تضاد منافع را ارائه کرده و مهم ترین اقدام را شفاف سازی در سازمان غذا و دارو دانست. او گفت: شاید نخستین گام در حوزه مدیریت تعارض منافع، پیش از اصلاح قوانین و زیرساخت ها، موضوع شفافیت و وجود رسانه های آزاد است.

[دنیای اقتصاد](#)

تعارض منافع وزارت بهداشت مانع افزایش ظرفیت پزشکی

ابوالفضل ابوترابی (نماینده مردم نجف آباد) - ۶ دی ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

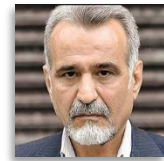
علیرغم اینکه پزشکان و متولیان وزارت بهداشت در سال ۶۴ به ادغام آموزش در درمان افتخار می کردند و آن را به عنوان یک روش جدید و منحصر به فرد در دنیا معرفی می کردند اما اکنون با گذشت ۳۰ سال از اجرای این طرح شاهد به وجود آمدن تعارض منافع شدید در بدنه وزارت بهداشت هستیم. متأسفانه وزیر بهداشت فعلی، دکتر عین اللهی، در دهه ۷۰ که دبیر شورای گسترش دانشگاه های علوم پزشکی بودند به بهانه های واهی از جمله نبود امکانات کافی در تربیت پزشک از مجریان کاهش ظرفیت پزشکی در کشور بودند و این موجب تعجب است که در دهه ۷۰ ظرفیت تربیت پزشک داشته ایم اما اکنون خیر!؟

طرح اصلاح نظام آموزش پزشکی، طرحی بنیادینی هست که با ادغام دوباره آموزش پزشکی در وزارت علوم با تفکیک بین تدریس و درمان، موجب اصلاح ساختاری در وزارت بهداشت و از بین بردن تعارض منافع می شود؛ همچنین با افزایش ظرفیت سالانه ۳۰ درصدی باعث جبران کمبود پزشک در سطح کشور می شود. مشکل وزارت بهداشت در تربیت نیرو یک مشکل ساختاری است و تنها مسئله افزایش یا عدم افزایش ظرفیت پزشکی نیست و نمایندگان در مجلس به دنبال تصویب طرح اصلاح آموزش پزشکی جهت اصلاح این ساختار اشتباه هستند.

[خبرگزاری فارس](#)

ایجاد مشکل برای بازرسین نظام مهندسی با بخشنامه تعارض منافع

احمد خرم (رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان) - ۸ دی ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

احمد خرم در جلسه شورای انتظامی سازمان نظام مهندسی ساختمان استان کرمان گفت: وزارتخانه مسکن و شهرسازی در حال تعیین مصادیق تعارض منافع است و تا آخر سال احتمالاً به اتمام می‌رسد. وی با اشاره به اینکه تعارض منافع باید در هیات مدیره مطرح شود و با انتقاد از بخشنامه تعارض منافی که در سال گذشته ابلاغ شده است، تأکید کرد: بعد از ابلاغ بخشنامه تعارض منافع بازرسین ما مساله دار شده‌اند و متأسفانه اعضاهای شوراهای انتظامی سازمان نظام مهندسی و نمایندگی‌های شهرستان‌ها در حال استعفا دادن هستند و تمام کاشته‌های نظام مهندسی نابود می‌شود. مجلس باید مدافع حقوق ملت باشد و اکنون جامعه مهندس ساختمان دچار مشکل شده و باید مجلس مشکل اصلاح قانون را حل کند. بخش خصوصی نباید در کشمکش‌های سیاسی لطمه ببیند و این نهاد مدنی باید در جایگاه اصلی خود قرار گیرد.

[خبرگزاری ایسنا](#)

تعارض منافع، در ساختار جدید وزارت صمت بر طرف نمی‌شود

فعالان اقتصادی - ۷ دی ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه صنعت

نشست مشترک روسای اتاق‌های بازرگانی و اعضای تشکل‌ها و فعالان بخش خصوصی با معاون طرح و برنامه وزارت صنعت به میزبانی اتاق ایران برگزار شد. موضوع این نشست تبیین و بررسی ساختار سازمانی جدید وزارت صمت و ارائه نقطه نظرات، سوالات و انتقادات بخش خصوصی درباره این تغییرات بود.

فرشید شکرخدایی، رئیس کمیسیون توسعه پایدار، محیط‌زیست و آب اتاق ایران در این نشست بیان کرد: یک مشکل جدی در وزارت صمت وجود تعارض منافع در این وزارتخانه است. وزارتخانه‌ای که خودش ذی‌نفع است، معدن و کارخانه و ارز و... دارد نمی‌تواند رگولاتور باشد و تنظیم‌گری کند. وقتی سهامدار عمده اکثر صنایع بزرگ ایران وزارت صنعت است چطور می‌خواهد وظایف تنظیم‌گری خود را به درستی انجام دهد.

مهاجر در پاسخ به انتقاداتی در مورد تغییر ساختار سازمان‌های وابسته به این وزارتخانه همچون ایمیدرو گفت: سازمان‌های وابسته به وزارت صمت هیچ تغییری نمی‌کنند و مأموریت‌های خود را همچون گذشته ادامه خواهند داد. بحث مربوط به سیاست‌گذاری وجود دارد که قرار شد با توجه به مسئله تعارض منافع تا زمانی که سهامدار شرکت‌های دولتی هستیم مسئولیت‌های سیاست‌گذاری با حکمرانی تفکیک شود سازمانی که خود سهامدار شرکتی است نباید در سیاست‌گذاری ورود کند و متولی معاونت مربوطه در وزارتخانه خواهد بود. با توجه به اجرای قانون انتزاع، تمام مأموریت‌های مربوط به کالاهای کشاورزی از صفر تا صد به وزارت جهاد کشاورزی محول شده است و وزارت صمت مأموریتی در این حوزه ندارد.

[پایگاه خبری اتاق ایران](#)

بخشنامه تعارض منافع نظام مهندسی ساختمان قابلیت اصلاح دارد

محمد وحیدی (نماینده مجلس) - ۷ دی ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

تعارض منافع در راستای اجرای شفافیت از سال گذشته در مجلس ایجاد شده و قوانین باید در بردارنده منافع عمومی باشد و اگر نباشد مشمول تعارض منافع می‌شود. باید محدودیت‌هایی در برخی دستگاه‌ها و مشاغل وجود داشته باشد تا موجب منفعت طلبی معدود افرادی در جامعه نشود. سازمان نظام مهندسی در ایجاد این محدودیت‌ها نقش بسیار مهمی دارد. تعارض منافع در نظام مهندسی در قالب بخشنامه‌ای اعلام شده است و قابلیت اصلاح دارد. نظام مهندسی تاب آوری اجتماعی را افزایش داده است که این موضوع از اقدامات مهم نظام مهندسی ساختمان است.

[خبرگزاری تسنیم](#)

«بهداشت و درمان» زیر تیغ تعارض منافع

سید احمد موسوی (خبرنگار خبرگزاری قدس) - ۷ دی ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

اشتغال همزمان، یکی از شکل‌های رایج و شناخته‌شده «تعارض منافع» در سازمان‌های دولتی کشور است که می‌تواند زمینه‌ساز بروز فساد شود.

محمود عباس‌زاده مشکینی، سخنگوی کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس از درخواست هیئت رئیسه برای ارجاع پنج سؤال خود از عین‌اللهی به کمیسیون بهداشت مجلس خبر داده که استفاده از مدیران دارای منافع در بخش خصوصی نخستین و مهم‌ترین بخش این سؤالات پنج‌گانه بود.

عباس‌زاده مشکینی اظهار داشته شمار قابل توجهی از مدیران ارشد به‌کار گرفته شده در وزارت بهداشت و حتی در سطح معاونان این وزارت و برخی از رؤسای دانشگاه‌های علوم پزشکی مهم از جمله دانشگاه علوم پزشکی تهران و غیره در بخش خصوصی فعالیت می‌کنند و یا شریک و ذی‌نفع هستند. اینکه مدیران دولتی در بخش سیاست‌گذاری، نظارت، قیمت‌گذاری، واردات و صادرات فعالیت داشته باشند قابل قبول نیست.

سید جلیل میرمحمدی میبیدی، نایب رئیس کمیسیون بهداشت مجلس نیز می‌گوید: در حوزه بهداشت و درمان و به‌خصوص حوزه درمان در دو برنامه پنج‌ساله دوم و ششم توسعه، قانون به صراحت ذکر کرده دانشگاه‌ها برای جذب هیئت علمی باید به صورت تمام وقت جغرافیایی اقدام به جذب نیرو کنند و حقوق این افراد را بر این مبنا پرداخت کنند. قانون دیگری که در این زمینه داریم تأکید می‌کند افرادی که قرار است به عنوان وزیر، معاونان و رؤسای دانشگاه‌های علوم پزشکی فعالیت کنند باید از میان افرادی انتخاب شوند که تمام وقت جغرافیایی باشند به این معنا که در بخش خصوصی فعالیت نداشته باشند. در هر سیستمی که تعارض منافع وجود داشته باشد این سیستم دولتی است که مورد آسیب قرار خواهد گرفت و کسانی که آسیب می‌بینند بهره‌برداران مستضعف و کمتر برخوردار هستند که مجبورند از سیستم دولتی خدمات بگیرند. این موضوع در هر زمینه‌ای مصداق دارد، اما در حوزه علوم پزشکی چون با مسئله جان، سلامت و درمان مردم روبه‌رو هستیم از اهمیت و حساسیت ویژه‌ای برخوردار است.

[خبرگزاری قدس آنلین](#)

بخشنامه تعارض منافع آموزش و پرورش در تمام سطوح مدنظر قرار گیرد

احمد حسین فلاحي (عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس) - ۸ دی ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه آموزش عمومی

مفهوم تعارض منافع روشن است درخصوص افرادی که در سطوح مدیریت فعالیت دارند، در اینکه در مقام سیاستگذاری و اجرا درست عمل کنند و مصلحت و نیازهای سیستم را در نظر بگیرند، باید از هرگونه منافع شخصی به دور باشند که یکی از آنها داشتن پست‌های اجرایی است، چه خود فرد چه نزدیکان شخص؛ متأسفانه در برخی از مجموعه‌ها نزدیکان مدیران با آن دستگاه قرارداد نداشتند. آموزش و پرورش حساس‌ترین و مهمترین وزارتخانه است و ما در آموزش و پرورش نیروی انسانی که زیرساخت‌های کشور است را تامین می‌کنیم. اگر یک مدیر منافع شخصی خود را در نظر بگیرد، طبیعتاً آنطور که باید و شاید به سیاستگذاری و اجرا دل نخواهد داد و ممکن است منافع خود را در نظر بگیرد که شاید به ضرر سیستم باشد. بخشنامه تعارض منافع در دوره گذشته برای معاونان آموزش و پرورش اجرا شد اما باید در تمام سطوح انجام بگیرد حتی در استان‌ها نیز این موضوع باید مدنظر باشد.

[خبرگزاری پانا](#)

صندوق‌های بازنشستگی و تضاد منافع بین‌نسلی

میکائیل عظیمی (اقتصاددان و کارشناس صندوق‌های بازنشستگی) - ۹ دی ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه تعاون، کار و رفاه اجتماعی

سعیده شفیعی (خبرنگار انصاف‌نیوز): در لایحه‌ی بودجه ۱۴۰۱ دو پیشنهاد درباره‌ی قوانین بازنشستگی مطرح شده که نگرانی‌های بسیاری را در بین عموم مردم ایجاد کرده است. افزایش دو سال سن بازنشستگی و افزایش سال‌های مرجع برای محاسبه‌ی حقوق بازنشستگی از دو سال به سه سال. **میکائیل عظیمی** در مورد اثرات این دو پیشنهاد از منظر تعارض منافع معتقد است: باید اثر این دو سیاست را بر گروه‌های شغلی و دستمزدی متفاوت محاسبه کرد و بعد وارد تحلیل‌های تعارض منافع شد. اما از یک منظر می‌توان تعارض منافع را بررسی کرد و آن تعارض منافع نسلی است. در واقع نسلی که قبلاً شاغل بوده و در آستانه‌ی بازنشستگی است را در مقابل نسل جوان‌تر که اکنون شاغل است، قرار می‌دهیم. صندوق‌های بازنشستگی به طور اصولی دچار یک تضاد نسلی هستند؛ نسل جوان‌تر که باید کار کند و به صندوق پرداخت کند و نسل سالمند و بازنشسته که باید از صندوق دریافتی داشته باشد. این نهادها اصولاً در معرض چنین تضادهای نسلی قرار دارند و هنر حکمرانی در این نهادها این است که این تعارض منافع را در مسیر بهینه‌ای هدایت کنند. دست کم این دو سیاست این تعارض منافع نسلی را تقویت می‌کند.

[پایگاه خبری - تحلیلی انصاف نیوز](#)

تعارض منافع در وزارت صمت: مالکیت، تنظیم‌گری، تعرفه‌گذاری!

فرشید شکرخدایی (رئیس کمیسیون محیط زیست و آب اتاق بازرگانی) - ۸ دی ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در دولت

موضوع تعارض منافع در وزارت صمت جدی است؛ وزارت صمت هم مالک صنایع بزرگ کشور بوده و هم تنظیم‌گری می‌کند. این وزارتخانه پیشنهاددهنده تعرفه‌ها نیز است. وجه عمده وزارت بازرگانی توجه به نیازهای مصرف‌کننده بود و وزارت صنایع و معادن حمایت از تولید را در دستور کار داشت. هماهنگی بین این دو نهاد سخت بود زیرا ذی‌نفعان مختلف داشتند؛ به عنوان مثال وزارت صنایع به دنبال جلب رضایت سهامداران، مالکین و هیأت مدیره ایران خودرو بود و وزارت بازرگانی حامی منافع مردم و مصرف‌کننده بود و به یک تعادلی می‌رسیدند. پس از ادغام این دو وزارتخانه تعارض منافع بسیار زیاد شد؛ فرض کنید صاحب شرکتی هستید و اختیار تعرفه گمرکی نیز دست شماست و علاوه بر این موارد ۳۰ درصد هم سهام دارید، این مساله اوج تعارض منافع است. یکی از این شرکت‌ها ایران خودرو است؛ این شرکت یک شرکت بورسی بوده و هیأت مدیره باید مدیرعامل را انتخاب کند ولی وزیر طبق سنت این کار را می‌کند. فقط هم همین شرکت نیست بلکه در شرکت‌های زیادی از جمله فولاد مبارکه، چادرملو، گل‌گهر، ملی‌مس، ذوب آهن و ... مدیرعامل توسط وزیر صمت انتخاب می‌شود فارغ از اینکه وزارت صمت سهام‌مدیریتی در این شرکت‌ها داشته باشد یا نداشته باشد. همچنین می‌توان به وضعیت قیمت‌گذاری سنگ آهن اشاره کرد؛ فرض کنید سهم دولت در چادرملو، گل‌گهر و سنگان کم باشد و از آن طرف سهمش در فولاد مبارکه، فولاد خوزستان و ذوب آهن زیاد باشد قطعاً قیمت سنگ آهن را پایین تعیین می‌کند زیرا در این صورت سنگ آهن ارزان‌تر به دست فولاد مبارکه می‌رسد و منافع ایمیدرو حفظ می‌شود. تعیین تعرفه واردات ورق دیگر مصداق تعارض منافع است. وقتی خودتان تولیدکننده هستید چگونه تعرفه واردات را تعیین می‌کنید؟

در چارت جدید وزارت صمت، سهام شرکت‌ها را در سازمان‌های وابسته همچون ایدرو و ایمیدرو و یا سهام شرکت‌های نمایشگاه‌ها را در سازمان توسعه تجارت می‌بینند اما تنظیم‌گری را در معاونت معدن و ... می‌بینند. فرقی نمی‌کند بالاخره اینکه شما دو واحد را از هم جدا کنید تعارض منافع حل می‌شود؟ تا وقتی که وزارت صمت بنگاهداری می‌کند نمی‌تواند تنظیم‌گری نیز کند زیرا در این تنظیم‌گری به منافع شرکت‌هایی که در آنها سهام دارد، توجه خواهد کرد. در چارت جدید وضع موجود در مورد تعارض منافع حفظ شده است.

✉ [خبرگزاری مهر](#)

تعارض منافع در صدور مجوز مدارس غیردولتی حذف می‌شود

یوسف نوری (وزیر آموزش و پرورش) - ۱۱ دی ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه آموزش عمومی

بررسی‌ها نشان می‌دهد مدارس خصوصی در سایر کشورها مدارس مذهبی وابسته هستند، یا مجموعه‌های وابسته به کلیسا یا مدارس که به سمن‌ها وابسته است. تعدادی از مدارس غیردولتی ما هم وابسته هستند و مطلوب این است افرادی که در نظام تعلیم و تربیت هستند به سمت غیرانتفاعی بودن مدارس پیش بروند همان هدفی که در دهه ۶۰ وجود داشت همچنین موضوع تعارض منافع در صدور مجوزها را برمی‌داریم تا این موضوع تسهیل شود.

✉ [خبرگزاری ایمن](#)

بررسی اصلاح مصوبه مدیریت تعارض منافع در شهرداری تهران

علیرضا نادعلی (سخنگوی شورای شهر تهران) - ۱۰ دی ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در شوراها و شهرداری

سخنگوی شورای اسلامی شهر تهران از بررسی طرح «اصلاح مصوبه مدیریت تعارض منافع در شهرداری تهران» در صحن شورا خبر داد. وی گفت: در این جلسه، طرح «اصلاح مصوبه مدیریت تعارض منافع در شهرداری تهران» که یک فوریت آن در جلسه ۱۴ آذر ماه به تصویب اعضا رسیده بود، مورد بررسی و تبادل نظر قرار می‌گیرد.

[برنایوز](#)

تحلیل فضای مجازی: تعارض منافع؛ مسئله‌ای مغفول در برخی رویه‌های نهادی بی‌توجهی به تعارض منافع در برخی نهادها به دلیل عدم شناخت آن

محمد عادل

در هفته گذشته خبری که بیش از همه توجهات را به خود جلب کرده بود، مربوط به بازگشت برخی محصولات کشاورزی صادراتی به کشورهای دیگر بود که دلیل اصلی مطرح شده برای آن استفاده از برخی سموم در پرورش آن‌ها بوده است. هرچند همچنان ابهاماتی در مورد چرایی این اتفاق وجود دارد اما در فضای مجازی نگرانی‌هایی بابت فروش این محصولات در بازار داخلی به وجود آمده است. در این بین سازمان غذا و دارو مورد انتقاد کاربران قرار گرفته است که به دلیل تعارض منافع ممکن است نظارت درستی در این شرایط نداشته باشد و این محصولات در نهایت به دست مردم برسد.

تعارض منافع موقعیت‌های گوناگونی دارد که در اینجا به چندین مورد از آن‌ها در نظام حکمرانی کشور اعم از نظارت بر خود، تعارض درآمد و وظیفه، تعارض وظایف و مقررات‌گذاری برای خود اشاره شده است. موارد مطرح شده در زیر که بازگویی روایت کاربران فضای مجازی است نشان می‌دهد که فارغ از نبود قانون مناسب در این حوزه مشکل دیگر آن است که بسیاری از موقعیت‌های تعارض منافع در نزد برخی نهادها اساساً مسئله مهمی محسوب نمی‌شوند که می‌توان آن را بیشتر ناشی از عدم شناخت تعارض منافع دانست.

سلامت غذایی زیر تیغ تعارض منافع

در هفته‌های اخیر یکی از خبرهایی که واکنش‌های بسیاری چه در فضای مجازی و چه خارج آن داشت، [برگشت خوردن محصولات کشاورزی صادراتی](#) از تعدادی از کشورهای مقصد بود. در این بین در فضای مجازی افرادی همچون حسام‌الدین آشنا، رئیس پیشین مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری و محمد فاضلی عضو هیئت‌علمی دانشگاه از لزوم جلوگیری از ورود این محصولات به بازار داخلی و همچنین دخالت نهادهای نظارتی بودند. محمد فاضلی در توئیتر خود نوشت:

«هیچ مقام دولتی نمی‌خواهد گزارش روشنی از علت برگشت خوردن محصولات کشاورزی ایران از کشورهای دیگر بدهد؟ غذایی که مردم مصرف می‌کنند هم به اندازه محصولات برگشت‌خورده حاوی مواد مضر است؟ اداره غذا و دارو، وزارت کشاورزی، سازمان استاندارد کدام‌یک باید گزارش بدهند؟ علت این وضع چیست؟».

کاربران فضای مجازی نیز در پاسخ به این سخنان به [تعارض منافع](#) در سازمان غذا و دارو به‌عنوان یکی از نهادهای نظارتی در این حوزه اشاره کرده و چنین گفته بودند:

«نظارت بر سلامت مواد غذایی، مسئولیت سازمانی است که خود با سلامت مردم تضاد منافع دارد. سازمانی که افسارش دست کسانی است که از بیماری مردم ارتزاق می کنند».

«کسی که بابت حل یک مسئله، حقوق می گیرد؛ در دل به دوام مسئله می اندیشد. پس خودفریبی است اگر گمان می کنید سلامت غذایی مردم را سازمانی می تواند تضمین می کند که در سیطره داروسازان و تاجران دارو است که نفعشان در بیمار شدن مردم است!».

«از عجایب! مقدرات غذای کشور را به سازمانی به نام غذا و دارو دادیم. گرچه در عنوان سازمان، غذا بر دارو مقدم آمده ولی اداره آن را از صدر تا ذیل به داروساز بخشیدیم! از فسادهای ناشی از این تضاد منافع که بگذریم، نسبت غذای مردم با دارو چیست؟ برای تقاطع منافع غذا و دارو چه کردید؟».

تعارض منافع در سازوکار کمیسیون عالی سوانح

یکی دیگر از خبرهای هفته‌های اخیر از ریل خارج شدن و **تصادف دو قطار مترو** در خط پنج مترو تهران بود. مریم شکرانی خبرنگار اقتصاد آنلاین که گزارشی از این رخداد تهیه کرده بود در رشته توییتی به این مسئله پرداخت و در بخشی از آن به **موقعیت تعارض منافع نظارت بر خود** در کمیسیون عالی سوانح اشاره کرد. وی در این باره نوشت:

«سخنگوی مترو بهم گفت حادثه مترو در کمیسیون عالی سوانح باید بررسی بشه. می پرسم اعضای کمیسیون کیا هستن؟ میگه همین مدیرعامل مترو و معاونش! یعنی مدیرای مترو خودشون به خودشون نظارت می کنن!».

مقررات گذاری برای خود در نظام دارویی

یکی از سازوکارهایی که می توان به تعارض منافع در آن اشاره کرد، تعیین حق فنی داروخانه توسط انجمن داروسازان است که از مصادیق موقعیت تعارض منافع مقررات گذاری برای خود است. در حالی که در سال ۱۳۸۸ دیوان عدالت اداری رأی به ممنوعیت دریافت حق فنی داده بود، اما این مسئله عملی نشد و در دولت های مختلف نیز علی رغم صدور چندباره حکم از سوی این نهاد هنوز به آن بی توجهی می شود. یک از کاربران در مورد دریافت این حق فنی از سوی داروخانه ها اشاره کرده است که

«شما فکر کنید در یک نسخه الکترونیک بیش از دو دارو نوشته شده باشد و بیمار به دلیل کمبود یا نبود دارو در یک داروخانه، به سه داروخانه (و بیشتر) مختلف مراجعه کند؛ عملاً بالای ده هزار تومان فقط باید بابت حق فنی پردازد! تعرفه های حق فنی را کی ابلاغ می کند؟ انجمن داروسازان! آن بنده خدا راست می گفت: مشکل از سیستم است».

تعارض وظایف در وزارت بهداشت

احمد نادری، نماینده مجلس که یکی از موافقان افزایش ظرفیت پزشکی است و در هفته های گذشته به اظهارنظرهای مختلف پیرامون این موضوع پرداخته است، در این هفته نیز در چند نوبت به این مسئله و تعارض منافع پزشکان در

مخالفت با آن اشاره کرده بود. وی که مخالفان این اقدام را پزشکانی می‌داند که در پی انحصار هستند، از پیگیری خود در مجلس برای این موضوع و شکستن انحصار سخن گفته است. وی که در توییت‌های خود بر لزوم جدایی آموزش پزشکی از وزارت بهداشت تأکید دارد، این دو وظیفه را برای این وزارتخانه در تعارض با یکدیگر می‌داند:

«عدالت در درمان و آموزش از اصلی‌ترین حوزه‌های عدالت اجتماعی است. امروز در مصاحبه‌ای از شورای عالی انقلاب فرهنگی خواستم قاطعانه به انحصار پزشکی پایان دهد؛ اما راهکار اصلی انتزاع آموزش پزشکی از وزارت بهداشت است و در مجلس این موضوع را پیگیری خواهم کرد».

درخواست از قوه قضاییه برای ورود به مسئله تعارض منافع

در حالی که وزارتخانه‌های مختلفی همچون وزارت آموزش و پرورش و وزارت نیرو هرکدام بخش‌نامه‌هایی برای مدیریت تعارض منافع تدوین کرده‌اند و در دو سال گذشته نیز دولت و مجلس [طرح و لایحه‌ای](#) برای آن تدارک دیده بودند اما وضعیت قانون تعارض منافع همچنان بی‌سرانجام مانده است. از این‌روست که برخی کاربران در موارد مختلف از رئیس قوه قضاییه خواسته‌اند به این مسئله ورود کند، هرچند در مورد سازمان ثبت اسناد، این درخواست منطقی به نظر می‌رسد، چرا که این سازمان زیرمجموعه قوه قضاییه محسوب می‌شود، اما در برخی موارد مشخص نیست کاربران مذکور بر اساس چه قانونی خواستار مداخله قوه قضاییه شده‌اند. چند مورد از این توییت‌ها در ادامه آمده است:

«آقای اژه‌ای! وقتی یک کارمند اداره ثبت اسناد در بنگاه‌های اقتصادی و معاملاتی مشغول به کار می‌شود با توجه به اینکه اطلاعات اموال ثبتي مردم دستش هست می‌تواند با تبانی صدمات جدی به مال‌باختگان وارد آورد. در راستای تعارض منافع سریعاً دستور منع ورود آن‌ها را به این امور صادر نمایید».

«وقتی می‌گیم تضاد منافع داره موج میزنه همین هست. جناب اژه‌ای ما کسب‌وکارهای اینترنتی و شرکت‌های پرداخت‌یار از شما تقاضا می‌کنیم به فساد، انحصار علنی و تعارض منافع معاونت فناوری اطلاعات بانک مرکزی و اداره نظام‌های پرداخت بانک مرکزی ورود کنید و اجازه ندید بیشتر از این ظلم صورت بگیره!».

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۷۷

شماره هفتاد و هفتم، ۵ تا ۱۱ دی ۱۴۰۰

دبیر خبرنامه: سمانه سهرابی

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

شماره واتساپ خبرنامه: ۰۹۳۳۱۴۴۱۸۲۲

